

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ (๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่มีผลต่อประชาชน ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๖๒๔ รูป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๒๔๔ คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการหาตามสัดส่วนของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และทำการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างหลายคู่ โดยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ในส่วนของข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) สาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑ – ๕๐ ปี จำนวน ๖๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖ มีพรรษา ๕ – ๑๐ จำนวน ๘๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๘ มีวุฒิการศึกษานักธรรมเอก จำนวน ๑๕๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘ ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม จำนวน ๑๙๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๙ และมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๖๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๓

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๕๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านการอบรม พบว่า พระสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๗๐) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้อที่ว่า อบรมสั่งสอนประชาชนให้เข้าใจศาสนาพิธีต่างๆ ($\bar{X}$ = ๓.๘๒) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = ๓.๖๑) ในข้อที่ว่า การจัดให้มีการอบรมจริยธรรมคุณธรรม แก่เยาวชนตามสถานที่ต่างๆ

๒) ด้านการจัดกิจกรรม พบว่า พระสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการจัดกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๗๖) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้อที่ว่า จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๔.๒๐) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = ๓.๕๗) ในข้อที่ว่า การจัดให้มีการสอนศีลธรรมนอกสถานที่

๓) ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบสื่อต่างๆ พบว่า พระสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบสื่อต่างๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๓.๒๓) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้อที่ว่า มีการจัดนิทรรศการ ป้ายสุภาษิต คติธรรม เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ภายในวัด ($\bar{X}$ = ๓.๖๔) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = ๒.๗๗) ในข้อที่ว่า การเผยแผ่ศาสนธรรมทางโทรทัศน์ตามโอกาสต่างๆ

๔) ด้านการเผยแผ่รูปแบบทั่วไป พบว่า พระสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๙) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้อที่ว่า เทศนาสั่งสอน

ประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม ($\bar{X} = ๓.๙๑$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๕๓$) ในข้อที่ว่า การจัดให้มีพระธรรมทูต หรือ ธรรมะจาริก อบรมสั่งสอนแก่ประชาชนทั่วไป ข้าราชการในสถานที่ต่างๆ

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑) สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒) สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓) สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔) สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕) สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์

จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านการอบรม

ปัญหา อุปสรรค

พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อบทบาทพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการอบรม คือ ขาดแคลนวิทยากร และผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มากที่สุด จำนวน ๒๔ รูป รองลงมา คือ เนื้อหามากเกินไป ไม่เหมาะสมกับเวลาในการอบรม จำนวน ๑๕ รูป และน้อยที่สุด คือ การจัดอบรมไม่มีความต่อเนื่อง จำนวน ๘ รูป

ข้อเสนอแนะ

พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ คือ จัดหาวิทยากรเพิ่มเติม และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาดำเนินการอบรม จำนวน ๑๙ รูป รองลงมา คือ ปรับเนื้อหากับเวลาให้เหมาะสมกับ

การอบรม เพื่อไม่ให้เกิดความน่าเบื่อ จำนวน ๑๒ รูป และน้อยที่สุด คือ ควรจัดการอบรมให้มีความต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสืบทอดรุ่นต่อรุ่น จำนวน ๗ รูป

๒) ด้านการจัดกิจกรรม

ปัญหา อุปสรรค

พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อบทบาทพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการจัดกิจกรรม คือ งบประมาณในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอ มากที่สุด จำนวน ๒๑ รูป รองลงมา คือ ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะจัดกิจกรรม จำนวน ๑๓ รูป และน้อยที่สุด คือ ไม่มีการประชาสัมพันธ์ถึงการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๖ รูป

ข้อเสนอแนะ

พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการจัดกิจกรรม คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม จำนวน ๑๘ รูป รองลงมา คือ เจ้าคณะผู้ปกครองควรทำความเข้าใจกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางศาสนา จำนวน ๑๒ รูป และน้อยที่สุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงความจำเป็น และความสำคัญของการจัดกิจกรรมจำนวน ๗ รูป

๓) ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบสื่อต่างๆ

ปัญหา อุปสรรค

พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อบทบาทพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบสื่อต่างๆ คือ ยังขาดอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย และมีคุณภาพภาพต่ำ มากที่สุด จำนวน ๒๕ รูป รองลงมา คือ สื่อที่นำมาใช้ไม่สอดคล้องเนื้อหา จำนวน ๑๔ รูป และน้อยที่สุด คือ สื่อที่นำมาใช้เข้าใจยาก และไม่น่าสนใจ จำนวน ๙ รูป

ข้อเสนอแนะ

พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบสื่อต่างๆ คือ ควรมีการจัดหาอุปกรณ์ที่มีความทันสมัย และควรตรวจเช็คอุปกรณ์ก่อนใช้ทุกครั้ง มากที่สุด จำนวน ๒๓ รูป รองลงมา คือ ควรหาสื่อที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา จำนวน ๑๑ รูป และน้อยที่สุด คือ ควรใช้สื่อที่สามารถเข้าใจง่าย และเป็นสื่อที่มีความแปลกน่าสนใจ จำนวน ๕ รูป

๔) ด้านการเผยแผ่รูปแบบทั่วไป

ปัญหา อุปสรรค

พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อบทบาทพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบทั่วไป คือ ไม่มีการอบรมพระสงฆ์ และสามเณรให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเท่าที่ควรมากที่สุด จำนวน ๑๗ รูป รองลงมา คือ ไม่มีการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นประจำ จำนวน ๑๐ รูป และน้อยที่สุด คือ ไม่มีการจัดหนังสือสวดมนต์ให้พระเพื่อผู้มารักษาศีลฟังธรรมไว้เพียงพอ จำนวน ๗ รูป

ข้อเสนอแนะ

พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบทั่วไป คือ ควรฝึกอบรมให้พระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ความสามารถและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน มากที่สุด จำนวน ๑๕ รูป รองลงมา คือ ควรสั่งสอนแก่ประชาชนโดยทั่วไปให้ตั้งอยู่ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นประจำ จำนวน ๙ รูป และน้อยที่สุด คือ ควรจัดหาหนังสือสวดมนต์ให้พระเพื่อผู้มารักษาศีลฟังธรรมให้เพียงพอ จำนวน ๖ รูป

๕.๑.๕ แนวทางบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์

จากการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) **ด้านการอบรม** พบว่า คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ มีการฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ในเรื่องของการเผยแผ่ และการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง มีการฝึกอบรมบุคลากรจากหน่วยงานของรัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป เพื่อที่จะให้ประชาชนได้ดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา รวมถึงการอบรมนักเรียนปลูกฝังศีลธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมประเพณีให้แก่ นักเรียน เพื่อความมั่นคงและความก้าวหน้าของพระพุทธศาสนา

๒) **ด้านการจัดกิจกรรม** พบว่า การจัดกิจกรรมจะเน้นไปที่การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา เป็นต้น มีการเทศน์ และบรรยายธรรมแก่ประชาชนที่มาร่วมกิจกรรม ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน ในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๓) **ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบสื่อต่างๆ** พบว่า พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ยังไม่มีความเข้าใจกันกับประชาชนในเรื่องของการเผยแผ่ในรูปแบบสื่อต่างๆ ควรที่จะทำความเข้าใจกัน เพื่อเปิดรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และพระสงฆ์ยังขาดสื่อที่ทันสมัย สื่อที่มีความแปลกใหม่ เพื่อที่จะได้ดึงดูดความสนใจของประชาชน ควรที่จะให้หน่วยงานของรัฐสนับสนุนเรื่องของงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์สื่อที่ทันสมัย และอบรมพระสงฆ์ให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อต่างๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๔) **ด้านการเผยแผ่รูปแบบทั่วไป** พบว่า คณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบต่าง เช่น การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม ตามโอกาสต่างๆ และมีการเปิดอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป ทั้งที่จัดทำขึ้นภายในวัด สถานศึกษา และสถาบันต่างๆ ที่เป็นเป้าหมายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์” พบว่า ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านที่มากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการอบรม และด้านการเผยแผ่ในรูปแบบทั่วไป อยู่ในระดับมากตามลำดับ และด้านการเผยแผ่ในรูปแบบสื่อต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง เป็นด้านที่น้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ในแต่ละวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้ปฏิบัติตามมติของคณะสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ และเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา ได้มีการจัดกิจกรรมทางศาสนา อาจจะมีรูปแบบของประเพณีไทย หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการจัดฝึกอบรมให้แก่ประชาชน หรือบุคลากรของรัฐและเอกชนที่มีความสนใจ ฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีจรรยาวัตรปฏิบัติที่ถูกต้อง มีการใช้สื่อต่างๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุชาติวุฒิกิจ (เฉลิมชัย อภิชาโต)^๑ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรที่มีต่อบทบาทในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ของพระสงฆ์ในการบริหารอำเภอเมืองหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๖ ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นในด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง

๕.๒.๑ ผลการวิจัยทั้ง ๔ ด้าน สามารถอภิปรายประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

๑) ด้านการอบรม ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๐$) ในประเด็นข้อที่ว่า อบรมสั่งสอนประชาชนให้เข้าใจศาสนาพิธีต่างๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๒$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ให้ความสำคัญกับศาสนพิธีต่างๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าใจหลักธรรมทางพุทธศาสนา ทำให้เกิดความสามัคคี แสดงถึงความร่วมมือของคนในสังคมนั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาณัฐพร ฐานวุฑโฒ^๒ ได้วิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดนครปฐม พบว่า บทบาทพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

^๑ พระครูสุชาติวุฒิกิจ (เฉลิมชัย อภิชาโต) “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๒ พระใบฎีกาณัฐพร ฐานวุฑโฒ, “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ในจังหวัดนครปฐม ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบการอบรมนั้น โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๗๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากหมดทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมนั้นได้มีความชำนาญการในด้านการฝึกอบรม ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งปัจจุบันคณะสงฆ์ได้ดำเนินการจัดการ เผยแผ่ในรูปแบบนี้ซึ่งจะเห็นได้โดยทั่วไป คือ การเข้าค่ายพุทธบุตร การฝึกอบรมบุคลากรของรัฐ และเอกชน ซึ่งได้ผลดีและมีประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมเป็นอย่างดี

๒) ด้านการจัดกิจกรรม ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการจัดกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) ในประเด็นข้อที่ว่า จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา เป็นต้น เพื่อบอกถึงความสำคัญ และความเป็นมาของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และยังส่งเสริมให้ประชาชนหันมาเข้าวัดรักษาศีล ฟังเทศน์ ฟังธรรม เป็นการทำบุญโดยไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน และทำให้ชีวิตสดชื่นแจ่มใสตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไพฑูลย์ วิบูล (บุญล้ำเลิศ)^๓ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับสูงสุดในข้อ “พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมและส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา” อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.15$) และข้อ “นักเรียนให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์หรือทางโรงเรียนจัดขึ้น” อยู่ในระดับต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.97$)

๓) ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบสื่อต่างๆ ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบสื่อต่างๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) ในประเด็นที่ว่า มีการจัดนิทรรศการป้ายสุภาพิต คติธรรม เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในวัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์แต่ละวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ เน้นการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนภายในวัดของตนเอง ขึ้นป้ายสุภาพิต คติธรรมต่างๆ เพื่อให้ประชาชนที่เข้ามาทำบุญที่วัดได้อ่านเพื่อเตือนสติ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาการชิตวิสัย ธวัชชโย (ทนนาน)^๔ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการเผยแผ่

^๓ พระมหาไพฑูลย์ วิบูล (บุญล้ำเลิศ), “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๔ พระครูใบฎีกาการชิตวิสัย ธวัชชโย (ทนนาน), “ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในสถานศึกษาอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในสถานศึกษาอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า ด้านสื่อการเผยแผ่ของพระธรรมทูต ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในสถานศึกษาอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔) ด้านการเผยแผ่รูปแบบทั่วไป ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการเผยแผ่ในรูปแบบทั่วไป โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๙$) ในประเด็นที่ว่า เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๑$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้รักษาศีล เพราะว่าการรักษาศีล ๕ เป็นเครื่องช่วยควบคุมคนให้มีความประพฤติตั้งอยู่ในศีลในธรรม หายไกลจากการทำความชั่ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุนันท์ สุนนโท (รุจิเวทย์)^๕ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า ด้านวิธีการเผยแผ่ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย ด้านวิธีการเผยแผ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๒$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า จะอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

๑) จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุชาตวิมลกิจ (เฉลิมชัย อภิชาโต)^๖ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

^๕ พระมหาสุนันท์ สุนนโท (รุจิเวทย์), “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๖ พระครูสุชาตวิมลกิจ (เฉลิมชัย อภิชาโต) “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๒) จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นายศักดิ์ ภาคจันทิก**^๗ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า พระภิกษุที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมแตกต่างกันจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓) จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูโสภณปทุมมากร (ชะลอ ธมฺมปาโล)**^๘ ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารของพระสังฆาธิการในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีประสิทธิภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการ โดยรวมไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔) จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระณัฐพงษ์ สิริวิโส (ตันศิริ)**^๙ ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕) จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระใบฎีกาณัฐพร จานวุฒิไธ**^{๑๐} ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญแตกต่างกันมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดนครปฐม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็น

^๗ นายศักดิ์ ภาคจันทิก, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^๘ พระครูโสภณปทุมมากร (ชะลอ ธมฺมปาโล), “ประสิทธิภาพการบริหารของพระสังฆาธิการในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๙ พระณัฐพงษ์ สิริวิโส (ตันศิริ), “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๐} พระใบฎีกาณัฐพร จานวุฒิไธ, “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

รายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญแตกต่างกันมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดนครปฐม โดยแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์” มีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

- ๑) ทำหนังสือชี้แจงถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่พระสงฆ์ที่อยู่เขตการปกครองให้ชัดเจน สามารถที่จะนำไปให้พระสงฆ์ในเขตปกครองปฏิบัติได้จริง
- ๒) สร้างจิตสำนึกที่ดีของพระสงฆ์ให้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย และควรประพฤติปฏิบัติตน การวางตนให้เหมาะสมกับสมณเพศ
- ๓) เปิดโอกาสให้แก่พระสงฆ์ในเขตพื้นที่ได้แสดงออกทางความคิดเห็น และมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- ๑) ควรนำผลจากการศึกษานี้ ไปกำหนดเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ให้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- ๒) ควรนำแนวทางการปฏิบัติที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นวางแผนการพัฒนาคุณภาพของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- ๓) ควรนำเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่มีปัญหาให้ดีขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

- ๑) ควรให้มีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการงานด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดอุตรดิตถ์
- ๒) ควรมีการศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้ชุมชนมาใช้ในการจัดการงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดอุตรดิตถ์
- ๓) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการงานด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดอุตรดิตถ์
- ๔) ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของงานด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดอุตรดิตถ์
- ๕) ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบและแนวโน้มการจัดการงานด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดอุตรดิตถ์